

Varase pensioni saamise skeeme kärbitakse

Balletitantsijate, kaevurite ja bussijuhtide varasema pensionilemineku õigust ootab kärpimine või täielik kaotamine.

Vahur Koorits
vahur.koorits@epl.ee

Kaevurid, stjuardessid, trammijuhid, ketrarjad, pootsmanid, balletitantsijad, tsirkuseartistid, nukujuhid, metallivalajad, kuumstantspressijad, tsemendipakkijad, klaasipuhujad, kliiseesõovitajad, raietöölised, tubakakobestajad, kondiliimi valmistajad ja veel paljude ametite pidajad saavad praegu teistest varem pensionile. Riik aga valmistab ette reformi, mis peaks ametist tulenevaid varasemaid pensioniõigusi kärpima või need täielikult kaotama.

Reformiplaan puudutab kahte rühma inimesi, kes saavad varem pensionile: väljateenitud aastate ja tervist kahjus-

Skeemid põhinevad eeldusel, et osa töökohti rikuvad kõvasti tervist või nõuavad nooruslikku jõudu.

tavates tingimustes töötamise järgi pensioni saajaid. Mõlemat liiki pensionile võib jääda tavapärasest varem, aga erinevatel tingimustel.

Kõik need varasema pensioni skeemid pärinevad Nõu-

kogude ajast. Need põhinevad eeldusel, et osa töökohti rikuvad palju tervist või nõuavad sedalaadi nooruslikku jõudu, et neil erialadel tuleb inimesed varem pensionile lasta. Tüüpiline näide on balletitantsijad, kes saavad pärast tööle asumist.

Estonia on juba protestinud

Rahvusoper Estonia on aastaid kaitsnud oma töötajate õigust varasemale pensionile. Juba 2010. aastal tegi Estonia rahvas väljasõidu poliitikute juurde. Toompea lossi sisehoovi paigutatud laval näidati, kuidas paistaks „Luikeke järve” „Väikeste luikede tants” pensionieelikust baleriinide esituses. Hallipäised baleriinid väsisid poole pealt ära, üks neist hakkas kõhima ja tantsijad jätkasid esinemist vähendatud koosseisus, kuni nende kaaslane, end kogunud, tagasi jõudis.

Estonia kommunikatsioonijuht Marion Leppik kommenteeris nüüd, et praegune süsteem pole mitte ainult õigustatud, vaid äärmiselt vajalik ja oluline. „Professionaalsete lauljate, puhkpillimängijate ja balletitantsijate töö on sisuliselt võrreldav tippspordiga. Seda ei ole võimalik teha kõrge elueani – inimkeha seab sisiki piirangud,” selgitas Leppik.

Mis saab spetsiifilise eriala artistist pärast karjääri lõpetamist, selle pärast on Leppiku sõnul aastaid muretsetud. Artist peab siis ümber õppima, omandama uue ameti ja lisaoskused. „Karjääri kestel paralleelselt uut eriala omandada on äärmiselt keeruline,” rõhutas Leppik. Kui selles süsteemis muudatusi teha, siis Leppiku hinnangul ainult nii palju, et maksta nendele inimestele suuremat pensioni.

Nimelt ei maksta balletitantsijatele ja veel paljudele väljateenitud aastate pensioni saajatele pensionilisid. Sotsiaalkindlustusameti hüvitiste osakonna teenusejuhi Katrin Vällingu sõnul tähendab see, et väljateenitud aastate pension on keskmisest pensionist pigem madalam. Varasema pensionilemineku õigust kasutades ei saa soodustingimusi andval kutsealal enam edasi töötada.

NOORED PENSIONÄRID

Varajast pensionile minekut lubatakse kolme skeemi järgi

Varajast pensionileminekut lubatakse mitme eri skeemi järgi. Töö iseloomu tõttu varem pensionile saanud inimesed ei tohi edasi töötada erialal, kus nad varem pensionile said, aga võivad töötada kusaqil mujal.

■ 1. Soodustingimustel vana-duspension (1. nimekirja alusel). Pensionile saab kümme aastat varem. Praegu 8761 pensionäri, kellest enamik ei tööta.

2010. aasta suvel näitasid endised Estonia baleriinid riigikogu hoovis poliitikutele, milline paistaks balleti hallipäiste esinejatega.

Foto: Arno Saar / Öhtuleht

Balletitantsijate ja lauljate töö on sisuliselt võrreldav tippspordiga. Seda ei saa teha kõrge elueani.

■ 2. Soodustingimustel vana-duspension (2. nimekirja alusel). Pensionile saab viis aastat varem. Praegu 21 133 pensionäri, kellest enamik ei tööta.

■ 3. Väljateenitud aastate pensionide seaduse alusel saadav pension. Eri lahendused, mis olenevad ainult tööstaažist või ka staažist ja vanusest. Kokku 2350 inimest, kellest kolmveerand töötavad.

Sotsiaalministeeriumi tööala asekanter Sten Andreas Ehrlich selgitas, et varasema pensionilemineku õigusi tuleb reformida, sest need on iganenud ja paljudes ametites on töötingimused paranenud. „Kuna rahvastik vananeb, ei saa soodustada tööeas inimeste varajast pensionile jäämist. Selle asemel peame töö kaotanuid toetama uue ameti leidmisel,” teatas Ehrlich.

Aeg on muutunud

Ta tõi esile, et võrreldes 1992. aastaga on ümberõppevõimalused tunduvalt avardunud ning arusaamad tööst ja karjäärist palju muutunud. „Samuti kohtleb kehtiv süsteem pensionäre ebavõrdselt, sest kuigi sotsiaalmaks on igaühel võrdne, on mõnes ametis võimalik jääda pensionile varem kui teises,” lisas ta.

Soodustingimustel vana-duspension ja väljateenitud aastate pensione on Ehrlich sõnul võimalik reformida eri viisidel. Näiteks tuleb kaaluda, kui pikk peaks olema pensionide reformi ülemineku-aeg, kas korraga reformitakse kõigi tegevusvaldkondade pensione või tehakse erandeid, kas siduda soodustingimustel ja väljateenitud aastate pensione seamine inimeste töövõime tegeliku vähenemisega jne. Valitsus arutas asja aprillis ning andis sotsiaalministeeriumile ülesande arutada reformi huvigruppidega ja koostada seaduse eelnõu järgmise aasta esimeseks kvartaliks. Järgmistel kuudel töötab ministeer-

rium välja alternatiivid ja arutab neid osalistega.

Folie tsirkusestudio direktor Terje Bernadt ütles, et maailmas tegeldakse väga palju küsimusega, mida tsirkuseartist pärast artistikarjääri lõp-

Süsteem on ebavõrdne, sest sotsiaalmaks on sama suur, aga mõnes ametis saab pensionile varem.

pu edasi teeb. Suurt rõhku on pandud ümberõppele.

Kui 23-aastane inimene lõpetab tsirkusekooli ja hakkab tsirkuseartistina tööle, tekib tal juba 43-aastasena võimalus pensionile minna. Ta arvas, et pigem tuleb aidata sel töötajal ümber õppida, et silm ikka säraaks ja inimesel oleks tegevust. Samal ajal on olemas kõik konkreetsed erialad, näiteks mustkunstnik võib töötada kõrge vanuseni.

Ka bussi-, tramm- ja trolli-juhtidel on õigus jääda pensionile viis aastat tavapärasest varem, kui nad on töötanud vähemalt 25 aastat üle 40 000 elanikuga linnas.

Transpordi ametiühingu juhatuse liige Priit Hainsalu, kes töötab ise Valgas bussijuhi, ütles, et pole varasema pensionilemineku õigusega eriti kursis. „Bussijuhtid töötavad seni, kuni nad jalad ees ära kantakse. Keskmine vanus on bussijuhtidel kõvasti üle 60, sest noored ei tule sellise palga eest tööle,” nentis Hainsalu. ●